

In het jaar 2011 denken we wellicht anders over het einde van de geschiedenis en het postmodernisme dan toen, zien we de wereld om ons heen in termen van continuïteit, een nieuwe fase in het proces van alsmear doorgaande modernisering van de samenleving. En we zien een geschiedenis die zich nog wel degelijk ontwikkelt. Maar nog steeds hechten we grote waarde aan culturele en erfgoedinstellingen als het gaat om het opbouwen van een herkenbare identiteit. De recente discussie over nut en noodzaak van een Nationaal Historisch Museum geeft daarvan blijk; het nieuwe instituut zou tot taak hebben gekregen een specifieke Nederlandse identiteit te definiëren en zichtbaar te maken. Nog immer komt onze leefwereld op velen over als chaotisch, onbeheersbaar, onbetrouwbaar, ondefinieerbaar. Van culturele instellingen en zeker van de musea verwachten wij duiding, interpretatie, uitleg, houvast. In deze zin is de situatie niet anders dan dertig jaar geleden.

Incidentenpolitiek

Daarnaast moeten we constateren dat de groei en bloei van de Rotterdamse museumwereld gedurende de laatste halve eeuw niet is gebaseerd op een beheerste ontwikkeling in het kader van een goed gefundeerd lokaal museumbestel. We kunnen over Rotterdam een vergelijkbare opmerking maken als Jan Vaessen in zijn proefschrift doet over het landelijke museumbestel: 'Het Nederlandse museumbestel is de resultante van een vrijwel ongeplande historische ontwikkeling'.¹⁷ Ook de besluitvorming over de Rotterdamse musea ging, na de verwerping van het con-

cept van het 'volkspark voor de cultuur', niet meer van één of van een beperkt aantal principes of beleidslijnen uit. Iedere museale uitbreiding of vernieuwing, iedere nieuwe vestiging van een museum in Rotterdam was gebaseerd op specifieke, alleen op dat museum(gebouw) betrekking hebbende argumenten. Iedere instelling, elke gebouw werd op zichzelf beschouwd. De opheffing van de gemeentelijke dienst van de musea per 1 januari 1996 en de verzelfstandiging van de gemeentelijke musea in 2006, dat wil zeggen de opheffing van hun status als gemeentelijke tak van dienst, heeft dit proces versterkt. Ook de gemeentelijke aanpak van het culturele veld, waarbij alle culturele en erfgoedinstellingen eens in de vier jaar worden beoordeeld en budgettair tegen elkaar afgewogen, is gebaseerd op een oordeel over individuele instellingen en gaat niet of nauwelijks in op de samenhang daartussen. Museumbeleid *as such* ontbreekt; er zijn wel veel incidenten, losse maatregelen en besluiten waaruit de museale lappendeken uiteindelijk is geweven. In die zin is er sinds de jaren zeventig van de twintigste eeuw niet veel veranderd en kan nog steeds of opnieuw de vraag naar een samenhangend museumbestel op lokaal niveau worden gesteld.

Een eenzijdig museumbestel

Er is wel eens gesteld dat door de opkomst van veel nieuwe musea in Rotterdam het basisidee van Van der Staay eigenlijk toch is gerealiseerd. Min of meer per ongeluk en als resultaat van allerlei incidentele ontwikkelingen zou het volkspark voor de cultuur tot stand zijn gekomen, met het Museumpark als